

OILANI MUSTAHKAMLASH MASALALARI.**Chuboyeva Ozodaxon***NamDU yuridik fakul'teti katta o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada oila mustahkaligi borasidagi fikrlar bayon etilgan, nikoh, oila qurish insoniyat orasida joriy qilingan muqaddas qonunlaridan biri bo'lib, nasl-nasabning davomiyligi, insonlar orasida qarindosh-urug'chilik, mehr-oqibatni mukammal bo'lishi kabi insoniyat uchun manfaatli maqsadlarga xizmat qiladi. nikoh munosabatlarida milliylik va qonun normalarining amal qilishi haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Nikoh, nikoxdan ajralish, jamiyat taraqqiyoti, nasl-nasab, oila, muhabbat, oilaviy an'ana, qadriyatlar.*

Аннотация: *В данной статье брак и построение семьи являются одними из священных закон человечества, и служат благотворным целям человечества, таким как преемственность рода, родство между людьми, совершенство привязанности. Представлена информация о применении гражданства и правовых норм в брачных отношениях.*

Ключевые слова: *Брак, расторжение брака, развитие общества, генеалогия, семья, любовь, семейная традиция, ценности.*

Insoniyat bu hayotdan mazmun topish uchun yashaydi. Yashash jarayonida ijtimoiylashib borar ekan, u dastlab oilada, bolalar bog'chasida va oila, o'rtoqlari davrasida va oila, maktab va oila, oliygox va oila, mehtat jamoasi va oila, turli maqsadli guruxlar va oila, ...Agar qaysi davraga borsada o'z oilasiga qaytsa va qalbu o'z oilasida taskin topsa, bu inson yetuklikka intilayotgan insondir.

Chunki, o'z ildizini mustahkamlash uchun unda imkoniyat, maqsad, tarbiya, ma'naviy baza mavjud. Agar inson mana shu oila deb atalmish makonni obod qilsa, jamiyat obodligiga hissa qo'shadi, agar oila bardavomligini saqlasa, jamiyat kelajagini saqlaydi, oiladagi ma'naviy, moddiy asoslarni sof tuyg'ular bilan saqlasa jamiyat barkamolligi ildizlarini saqlaydi.

“Birinchi vazifa – biz uchun muqaddas bo'lgan oila asoslarini yanada mustahkamlash, xonadonlarda tinchlik-xotirjamlik, ahillik va o'zaro hurmat muhitini yaratish, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni aniq mazmun bilan to'ldirishdan iborat bo'lmog'i zarur”ligini Yangi O'zbekiston asoschisi bo'lgan Prezident Sh. Mirziyoyev tomonidan doim takrorlanmoqda.

Qalb halovati inson hayotining mazmunidir. Bunday halovatni, avvalo, har bir kishi o'z oilasida topmog'i lozim. Agar kishi o'zining yaqinlari orasida halovat topmasa, uni ko'chadan, do'stlaridan, ba'zan begonalaridan izlay boshlaydi. Endigina turmush qurgan yosh oilani olaylik. Ular xuddi ulkan kemada uzoq safarga chiqqan yo'lovchilarga o'xshaydi. Kemaga chiqishadiyu, bir-birlariga hech qachon ortga

qaytmaslikka, doimo birga, bahamjihat bo'lishga barchaning guvohligida so'z berishadi. Turmush safariga chiqqach, yoqimli va huzurbaxsh onlar bilan bir vaqtda insonning ko'ngliga g'ashlik soluvchi, sovuqlik paydo qiluvchi holatlar ham bo'lib turadi. Shunday vaqtda kimdir kemadan tushib qolmoqchi bo'ladi. Bu sakrash kimlar uchundir najot yo'li bo'lib ko'rinsa-da, aslida o'zini nahanglar og'ziga tashlayotgani, halokatga qarab ketayotganini anglamaydilar.

Oilada parokandalik vujudga keladi. Bu parokandalik insonni sabrsizligi, yengil-yelpi hayot uchun intilishi natijasida shakllanadi.

Insonlar oila muqaddasligini, oila a'zolarining unga berilgan ilohiy tufxa ekanligini anglamas ekan, xayot mazmunini ham tushunmaydi.

Inson sivilizatsiya yuqori cho'qqishini ma'naviyatsiz egallagan sari oila qadrini kamroq baholay boshlaydi.

Oila kichik jamiyat, uni mukammal saqlash oliy qadriyat, lekin, so'nggi yillarda nikohdan ajralishlar brogan sari ko'paymoqda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi bergan ma'lumotga e'tibor qaratamiz.

O'zbekiston Respublikasida yillar kesimida nikohdan ajralishlar soni:

2016-yil: 29 340 ta

2017-yil: 31 929 ta

2018-yil: 32 326 ta

2019-yil: 31 389 ta

2020-yil: 28 233 ta

2021-yil: 39 349 ta

2022-yil: 48 733 ta

Statistikadan ko'rishimiz mumkinki nikohdan ajralish jarayoni qilyin bo'lishiga qaramasdan, ajralishlar soni oxirgi yillarda keskin ortgan. 2023 yil avgust oyidagi Oila va xotin qizlar qo'mitasining O'zAga ma'lum qilishicha, mamlakatimizdagi oilaviy ajrashishlar 8 oyida malakatimizda 33 mingdan ortiq oila ajrashgan. Ushbu yilning 8 oyida 25 ming nafarga yaqin bolalar ota yoki onaning to'liq mehridan bebahra qolmoqda, deyilgan axborotda

Albatta, buning sabablar o'rganilishi lozim. Endi yuqoridagi raqamlarni Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri kesimida ko'rib chiqamiz (2022-yil uchun)

1.Qoraqalpog'iston R: 2067 ta

2.Andijon 5013 ta

3.Buxoro 2561 ta

4.Jizzax 1730 ta

5.Qashqadaryo 3471 ta

6.Navoiy 1431

7.Namangan 4389 ta

8.Samarqand 4904

9. Surxondaryo 2804 ta
10. Sirdaryo 1761
11. Toshkent v 5080 ta
12. Farg'ona 5451 ta
13. Xorazm 2137
14. Toshkent sh 5934 ta

Namangan viloyatidagi ayrim raqamlarga e'tibor qaratamiz. Birgina sud qarorlariga asosan nikohdan ajratilgan oilalar soni 2022 yili 2 ming 666 tani tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan viloyatda sud orqali nikohdan ajratish holatlari 576 taga ko'paygan. Ajrimlar oshishiga esa asosan Namangan shahri (650 ta), Chust (259 ta), Chortoq (221 ta), Pop (217 ta) va Uychi (196 ta) tumanlarida yo'l qo'yilgan deb xabar berilmoqda.

Oila muqaddas maskan. Oilani mustahkamlash oliy qadriyat. Oilani mustahkamlash uchun qilingan xarakter eng ezgu xarakterdir.

Oila qurishni tabiat qoidasi va nasllarimizni imon doirasida o'stirish asosiy maqsadimizdir.

Oila qurishni istovchi insonlar oz' oldiga qo'ygan maqsadlari zamona bilan hamnafas bo'lib bormoqda, ayrimlari xavas qilarli mantiqqa ega bo'lsa, ayrimlari insoniylikka munosib maqsad emas.

Dunyo mamlakatlari oilalari mustahkamligi borasida ayrim statistic ma'lumotlarga nazar tashlaymiz:

AQSh da voyaga yetgan qizlar orasida so'rovnoma o'tkazildi. Savol shunday edi. "Qanday erkakka erga tekkan bo'lar edingiz"?

100 ta qizdan 37 tasi boyga, 23 tasi aqliga, 20 tasi sevimli insonga, 15 tasi chiroyli insonga. Qolgan 5 tasi esa boshqalariga nisbatan aqliroq fikr aytgan. Lekin AQSHda oilalar mustahkamligi mutadil emas.

Yaponlar turmushidan ajrashgan odamlarni ishga qabul qilmas ekan. Ularning fikricha, Inson hayotidagi eng qadrlri rishta - nikohni qadriga yetmadimi, demak ishxonaga ham jon kuydirmaydi(qadriga yetmaydi).. ..

Turkmaniston ayollarning shaxsiy hayoti ustidan nazoratni kuchaytirishda davom etmoqda. Oilada ayollar huquqlari kamsitilishi mavjud, oilaviy ajrimlar kam.

Nikohni qayd etish juda oson — ikki soat oldin ariza beriladi, tamom. Gruziyaning Signavi shahri esa norasmiy muhabbat shahri deb tan olingan va u yerda istisno tarzida 24/7 rejimida FHDYo organi ishlaydi, avvaldan ariza bermay nikohni tezda qayd etish mumkin.

Albatta, buning sababi bir uchi gruzin an'analariga borib taqaladi. Gruziyada qiz bir kecha yigitning uyida qolsa tamom — uning xotini sanaladi va endi birga yashashga majbur. Vaqti kelib bola-chaqali bo'lib, taqdir bo'lmay ajrashishga to'g'ri kelsa, mulk va boshqa da'volar qilishga huquqiy asos bo'lmaydi va ko'pincha ayollar hych narsasiz qolib ketishadi. Shu sababli nikohni qayd etish osonlashtirilgan deb tushuntirishdi

O'zbekistonda qonun ustuvor, bu xolat oilaviy munosabatlarga ham ta'sir enadi. Oila qurish uchun albatta tegishli qoidaga ko'ra nikoh qayd ettiriladi. Lekin oila mustahkamligi borasida muammolarimiz yetarli darajada.

Oilalar mustahkamligini ta'minlash uchun qanday sharoit bolishi shart degan savolga bir necha shartlar ko'rsatilmogda.

1. Oilani moddiy ta'minoti va ish bilan ta'minlanish darajasini muvofiqlashtirish;
2. Majburlab turmushga berish masalasini muvofiqlashtirish;
3. Oilada maishiy sharoitlarni talab darajasiga olib kelish;
4. Axloq-odob bo'yicha yetarli ta'lim berish
5. Oiladagi zo'ravonlik va gegemonizm psihologiyasini bartaraf etish

Bu kabi talablar oilani mustahkamlash va oilaviy ajrimlarni bartaraf etish omillari hisobanadi.

Darhaqiqat, oilalarni parokanda bo'lishi hududlardagi ishsizlik va mablag'ni yetarli emasligini ko'rsatib turibdi.

Shu bilan birga aholining bandligi ham turli darajada, bekorchilik mablag' uchun salbiy holatgina bo'lmay odamlar o'rtasida fitnalarni paydo bo'lishi va janjallar yuzaga kelishi uchun ham sabab bo'ladi.

Boshqa korsatilgan sabablar ham oilaning nurashi va parokanda bo'lishi uchun yetarli sabablarni paydo qiladi.

Agar insonlarda axloq-odob, sabrlik va shukronalik hissiyotlarini tarbiyalasak kelajak avlod oilalari mustahkamligini ham ta'minlagan bo'lamiz. Bu boradayoshlarni kreativ fikrlash ruhida tarbiyalab chiniqtirsak oilalarimiz tinchligi ta'minlanadi.

Shu o'rinda oila mustahkamligi borasidagi bir donishmand fikriga e'tibor qilamiz:

Shayx Ali Tantoviy rahmatulloh alayhi baxtli oila bo'lishning sabablari haqida shunday deydi:

1. O'zim bilgan xonadonga kuyov bo'lganman va meni yaxshi biladigan xonadon menga qizini berdi.
2. O'zimning tengimni oldim (har tomonlama).
3. Oddiy ta'lim olgan ayolni nikohimga oldim.
4. Men ayolimni yuzidagi go'zallikni axtarmadim.
5. O'zim hurmat va ehtirom qiladigan xonadonga va meni ham hurmat va ehtirom qiladigan xonadonga kuyov bo'ldim.
6. Har qanday holatda ham oilamda bo'ladigan hodisalarga birovning aralashishiga yo'l qo'ymadim.
7. Turmushimizning boshidan ayolim qanday bo'lsa, shundayligicha qabul qildim.
8. Ayolimning ishlariga aralashmadim.
9. Ayolimdan hych bir narsani yashirmadim.
10. Ayolimda bo'lmagan narsani talab qilmadim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh. Tanqidiy taxlil, . O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016-yil 7-dekabr - Toshkent: «O'zbekiston» NMIU, 2017.

2. Quvonchbekovna, O. S. The importance of “Kazilik adabi” in Abu Bakr Kasani’s work “Badoi-us-sanoe”. International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science Philadelphia, USA, (01).

3. Чубоева, О. НИГИЛИЗМ-ХУКУҚИЙ ОНГ, ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТНИНГ ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДАГИ ХАВФЛИ ОМИЛИ. In TURKEY International scientific-online conference: " THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH (No. 1 Part 5).

4. Чубоева О. О'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOTUVLIKNI TAMINLASHNING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY ASOSLARI.

PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS/2022–PART, 10.

5. Чубоева, О. Янги Ўзбекистон–III ренесансида хотин-қизлар ижтимоий ҳимояси. a collection scientific works of the International scientific conference (15 May, 2022)-Copenhagen: 2022

6. Ozodakhon, S. (2022). New Uzbekistan: Administrative Management Reform. Journal of Pedagogical Inventions and Practices, 9, 123-125

7. Kuvonbekovna, S. O. (2024). OILA MUQADDASLIGI HUQUQIY ASOSLARI. PEDAGOG, 7(2), 194-198.

8. @namangan_mahalla

9. https://www.namangan24.uz/zhamiyat/namanganda_azhrimlar_nega_kamayma_yapti.html

10. @PATRUL_UZ

11. @soatovashaxsiy